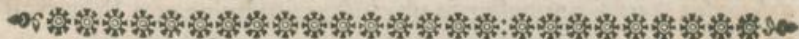

fieret Venæ partium inferiorum quoque summopere intumesce-
rent, imprimis si constrictio ista convulsiva, tam diù perseveraret,
quam diù dolor & inflammatio continuare solent: quod tamen
accidere nec ipsi memorant, nec fortè hæcenus ab ullo animad-
versum fuit: imo vidi in Viro, & aliquot in gravidis varices
turgidissimas in pedibus & femoribus, quas ulterius quoque
protenfas aiebant idque sine ullo Extremorum frigore.

Cicutam frigefaciendi vi pollere forte etiam Medendi
methodus Veteribus consueta & à Recentioribus in usum cum
felici successu ducta, non sine applausu credulos persuadere pos-
set. Verum cum de hac methodo pluribus circa finem hujus
dissertationis agendum sit, hanc examinare hoc loco super-
fedeo.

CAPUT VI.

Socratis mors à Cicutā illata quibusdam venenum frigidum
esse persuasit; Alios, effectus non nisi calori adscribendos ab
ipsa edi Observantes, ancipites reddidit, ut quale temperamen-
tum ipsi tribuendum sit, hæsitarent, aut alia effugia, ne calidam
pronuntiare cogerentur quæsierint. *Exc. D. Casp. Hoffmann. de
Medicam. Offic. l. 2. c. 7. §. 9.* ait Cicutam venenum frigidum esse,
idque tam clare docere *Socratis* obitum apud *Platonem*, ut non
possit clarius lib. §. 10. addit Cicutam Atticam venenum esse sim-
pliciter frigidum, quia mortem *Socrati*. sc. naturali similem in-
tulit: in quo nimirum sensim & sine symptomate exstinguitur
igniculus ille, nempe vitalis: idem docere ipsi videntur illi qui
à Cicutā amentes facti fuerunt. Attamen & ille ipse calori §. 8.
manifeste favet, dum ipsi ex *Scaligeri* aliorumque observationi-
bus innotuit, Cicutam urinas movere aliosque motus vehe-
mentes edere, qui à frigiditate non sunt. Dubia conciliare anni-
titur à Cicutæ diversitate ratione soli natalis, partium, substan-
tiæ

tia & succi, cruditatis aut coctionis perfectioris inculcat quoque distinctionem partium in illa heterogenearum, quam adhibendam putat contra illos, qui etiam velint venenum hoc frigidum agere ἀπὸ τοῦ δυνάμεα. Expendantur quoque illa quæ apud *Jul. Caf. Scaliger. Exercit. 152. & Exc. Joh. Rhod. in not. 179. ad Scribon. Larg.* habentur. Verum si attente omnia ponderabuntur quæ *Plato* de morte *Socratis* tradit & quæ ad temperamentum *Cicutæ* vere definiendum requiruntur, non certo inde constabit illam frigidum venenum per se existere. Primum non extra omnem controversiæ aleam positum est, Venenum quod *Athenienses* ex malevolorum instigatione, cum æterna nominis infamia *Socrati* Iustissimo & Sapientissimo tunc credito propinare jusserunt, *Cicutam* fuisse: nam in dialogo quem *Plato Socratis* discipulus *Φαιδῶνα* appellat & ubi historiam hujus veri Parricidij tradit, venenum hoc vel novies *Φάρμακον*, nullibi *κώνειον* nominat, ut neque in *Apologia Socratis*: licet id inter nonnullorum allegationes, ceu res obvia, legatur. Quamvis *κώνειον* nomen *Platon*i non ignotum fuerit; ita enim ille in *Dialog. Αυστῖος*; εἰ αὖτ' ἀνέσθῃ αὐτὸν κώνειον πεπωκότα; ἀρρ. πρὸς πολλὰ ποιοῦν' αὐτὸν εἶναι: si senserit illum *Cicutam* bibisse, utique maximi faciat vinum, &c. & ipsemet *Exc. D. Hoffmann. l.c.* meminit apud *Anguillar.* dubitari: verum putat adversantium argumenta sufficienter ab illo propulsa fuisse. Sed fuerit *Cicuta* Venenum illud, sic suadente *Plinio Hist. N. l. 25. c. 13.* in visam publica *Atheniensium* poena, appellante, ita *Diogen. Laert. in Vita Socratis*, aliisque illorum sequacibus, licet aliquot seculis *Platone Socratis συγγράμω* autoribus, detur hoc unanimi venerandæ antiquitatis consensui & credulæ posteritati: attramen non absque omni dubio est Venenum hoc ex sola *Cicuta* confectum fuisse. Apud *Exc. Rhod. l.c.* allegatur *Guainer. l. 9. de Venen.* qui compositum probat autoritate *Valer. Max. l. 2. p. m. 62.* ubi mentionem facit Veneni *Massiliæ* publicè custoditi, ex *cicutâ* temperati, quod ei dabatur, qui causas Senatui exhibuit.

buit, propter quas mortem expeteret: quod etiam in Insula Coea
 fervetur, ubi cum Sex. Pompei, vidit summæ dignitatis foemi-
 nam, quæ nonagesimum annum transgressa erat, Venenum hoc
 cum pompa quadam sumere *Thrasyas Mantinensis* apud *Theo-
 phrast. Histor. Plantar. l. 9. c. 17.* invenit Venenum quod facile &
ἀπὸν ἀπόλυσιν mortem non laboriosam faceret; parabat autem
 ex Cicuta, papavere aliisque hujusmodi quodque *εὐογεν πᾶν*
ἔ μικρόν mole & pondere parvum sc. drachmæ ad enecandum
 sufficiebat, quod denique esset *ἀβοήθητον* seu immedicabile, du-
 rans diu nec quicquam mutationis experiens. Atticam huic in
 multis simile fuisse non vane hariolari licebit ex *Dialog. Crit. Pla-
 tonis fine*, ubi historia mortis Socrateæ traditur. *Criton* Vene-
 num jubet afferre si tritum sit, sin minus, ut atteratur, ac si sem-
 per ad ejusmodi cædes patrandas in promptu Athenis fuisset,
 nam Pueri operam suam locantes *Critonis*, publici nefandi faci-
 noris ministri, erant famuli. Alius *συχρόν χρόνον διαλεξας* per-
 longum tempus atterens indigitat, illud ob compagem ad ata-
 tem ferendam densiorem & firmiorem, quale *Trasya* erat, re-
 quirere multum temporis ad redigendum in pulverem. Alius
πλεμμένον ἐν κύλικι contusum in poculo attulit, ceu facile liquori
 mixtile, quod de radicibus, foliis & seminibus, etiam in pol-
 linem redactis, dici nequiret, quin superficiei innatasset & inter
 bibendum plurimum citra additamentum lateribus poculi ad-
 hæssisset, nec Socrates *μάλα ἐνχερῶς ἢ ἐνκόλως* admodum facile
 & expedite ebibere potuisset, nec indubie dixisset, qui pocu-
 lum attulit, *ποσῶν τε λίθομεν, ὅσων διόμεθα μέτρον εἶναι πίνειν*, tan-
 tum trivimus quantum ad bibendum sufficeret; quia enim ex-
 pedite & facile ebibendum erat verisimile est pondere & mole
 parvum & paucum fuisse, unde paucis reliquiis superstitionibus
 quoque minus efficax fuisset, secus ac exitus demonstravit, qui
 quoque prope *ἀπὸν*, ut *Thrasya*, extitisse probavit. Non tamen
 certo compositum affirmare ausim, quamvis admodum veri-
 simile

simile fit, cum plures succi inspissati omnis compositionis expertes, densi, ætatem ferentes, conterendi & etiam in quantitate exigua efficaces in Pharmacopoliis asservuntur sc. opium, sanguis drac. in lachrymis, succi glycyrrhizæ, acaciæ, hypocistidis, &c. Fortè certius Cicutæ suus calor manebit atque ab excessiva frigefaciendi facultate vindicabitur, si asseratur *Platonem* hunc dialogum non composuisse, nec propterea historiam mortis finis ejus attexisse, ut probaret & demonstraret quam qualitas in Cicutâ ex quatuor Elementorum miscela, licet tum quoq; temporis illa non ignota esset, resultet, ceterasque in agendo superet, sed potius in illo fidem erga Præceptorem optimum & facundiam ostentasse ad ignominiam perpetuam Atheniensibus, Philosophorum hostibus, inurendam ob *Socratem*, tum Sapientia & Justitiæ nomine celeberrimum, instinctu invidorum & delatorum nequissimorum tyrannice interemptum, atque ita potius Rhetorem quàm Physicum se præstitisse: Sermonis hujus pondus & efficaciam in semet expertus est *Generosus alias Jul. Cas. Scaliger* dum *Exercit. 152.* testatur se dialogum hunc sæpe, cum illius perlegendi cupiditate incredibili arderet, non sine lachrymis legisse & ubi eo loci deventum esset, scil. ubi historia mortis describitur, & consilium & librum abjecisse: nec quempiam, nisi prorsus ferreus, aut stupidus sit, fore existimo, quin perlecto hoc *Dialogo & Apologia Socratis* indignationis & commiserationis signa daturus sit. Attamen ad persuadendum Medico Philosopho & veritatis avido olim Cicutam usque adeo Venenum frigidum esse, alia in medium producenda fuissent *πικρὰ*, quàm in hoc loco à *Platone* factitatum fuit: nec enim fieri potuisset, quin vel in illis partibus quæ primò Venenum susceperunt sui indicia prodidisset. *Exc. D. Hoffmann. l. c.* opinatur quidem hanc *Socratis* mortem naturali, in qua igniculus vitalis sc. sensum & sine Symptomatis exstinguitur, similem fuisse. Verùm in illa extinctio sensum quidem fit, sed non paucorum vel momentorum

mentorum vel etiam horarum, ut apud *Socratem* contigit, sed plurimum dierum, mensium, imo annorum decursu absolvitur. Nimirum Flammula vitalis in Corpore, ubicunque detineatur, ceu Las familiaris, quotidie pabulum suum depascit, quod quotidie quoque congruis Alimentis instaurandum est: non tamen, utcunque exactissima diæta observetur, tam laudabile refarcitur ac consumptum fuit, neque illa inexstinguibili pabulo potitur, quin elanguescat, donec tandem exspiret, sive quod ipsius flammula vis hebetior fiat minusque concoquat ac assumpta subigat, sive quod fibræ superflua exprimentes, aut propellentes nimium exsiccentur & indurescant, sive quod pori per quos aliena expellenda sunt oblitterentur ac coalescant, unde flammula magis magisque obruitur & tandem planè suffocatur, quod plerunque senibus sive ætate, sive temperamento talibus, nunc sine Symptomatibus, nunc non absque illis, sc. Catharris suffocativis, apoplexiâ similibusque evenit. Deinde licet *Trasymachus* suum Venenum jaceret ἀπονον, atque aliquomodo Atticum illi simili appareat, non tamen verisimile est hominem sanum & vegetum, ab illo per os assumpto sine tumultu & concitatione gravissimorum Symptomatum, & quidem paucorum momentorum intervallo enecari posse, cum id non nisi Cordis motu abolito, integris adhuc visceribus & Vasis sanguiferis majoribus contingere debeat: nam si corrosivum reputaretur nullo modo incensum Venenorum ἀπονον veniret, nec fortè tam quietè & tam cito vitam sustulisset. *Socrates* enim, licet sexagenario major esset, ut in *Apologia ad Athenienses*, effatus est, licet quoque in carcere detentus & quidem vinculis cõercitus idque diu, sc. donec Iudices ipsius peracta θωπευα è Delo post longum tempus domum rediissent, licet denique plures injurias devorare cogere-tur, integer tamen viribus perstitit & magnanimus mortis contemptor perduravit, ut ex *Apologia & toto Dialogo* luculenter patet, in quo gravissime de immortalitate Animæ & vita post mor-

tem beatiore differuit : & *Phædo* refert *Echecrati* : Εὐδαίμων ὁ ἀνὴρ
 ἐφαίνετο καὶ τῇ πρόπῃ καὶ τῶν λόγων, ὡς ἀδελῶς καὶ γενναίως ἐτελεύτησεν ;
 Vinculis solutus crus perfricuit ac dixit jucundi & injucundi
 κορυφᾶς seu vertices & summitates colligatas esse & uno cessante
 alterum succedere ac dolori à vinculis illato voluptatem à fric-
 tione supervenire : cum fatalem diem instare sciret vinculis so-
 lutus jussit Amicos secedere, semet enim loturum, ne mulieri-
 bus post mortem negotium facebat : aliud cubile adiit : lavit :
 lotus Uxores, liberos, Amicos ad alloquium admisit : abactis
 Uxoribus & liberis cum Critone etiam & undecim Virorum
 famulo mortis nuncio sermones imperterritus à mane ad se-
 ram Vesperam miscuit : poculo accepto nec tremens nec colo-
 re aut vultu mutato hominem poculum præbentem, ut solebat
 παυρηδὸς aspexit : denique epoto veneno Amicos ceterosque
 lachrymas fundentes increpavit. Omnia hæc demonstrant *So-
 crati* Cor validum & firmum ad momentum illud quo phar-
 macum ebibendum erat, perdurasse, nec carcere, aut vinculis
 fractum, nec metu mortis, quàm imperterritus adiit, prostra-
 tum fuisse ; Massam sanguineam in vasis sufficiente copia & spi-
 ritibus abundam viguisse & rite cursum suum peregisse ; Cere-
 brum sanum & spiritibus illustre perstitisse, alias *Phædoni* non
 εὐδαίμων seu bono genio dotatus & beatus ex moribus seu ge-
 stibus & sermone judicatus fuisset, nec dicere potuisset ἀδελῶς
 securè & absque metu & γενναίως vitam finisse : non in Apolo-
 gia causam suam coram Atheniensibus tam generosè defendis-
 set ; non tam graviter, scite & prolixè de immortalitate animæ-
 rum & vita post mortem beatiore differuisset, nisi hæc omnia,
 ipsamque mortis historiam, à Platone solummodo ostentandæ
 sapientiæ & facundiæ causa conficta velimus ; non finito dialo-
 go surrexisset, nec amicos, ut, donec lotus esset, discederent,
 monuisset ; vix hanc ob causam aliud cubiculum adiisset ; nec
 uxores, liberos, amicos, Undecim Virorum famulum obfirmato
 animo,

animo, absque lachrymis, cœteris omnibus illachrumantibus multo sermone à summo mane ad serum vesperam compellasset idque non absque vehementia, alias *Crito*, publicus ille nocentissimæ facis minister, ut ipsum *Scalig. l.c.* vocat, non ipsum hortatus tunc fuisset, ut parce loqueretur, ne loquendo magis caleret ac venenum bis terve repetendum foret: hæc enim omnia non nisi partibus Principibus adhuc integris & Spiritibus bene irriguis præstare potuisset. Quid aspectus *tuus* sibi velit videantur *Honor. Niquet. Physiognom. Ham. l. 4. c. 16. de signis Viri fortis*, *Scipio Claromont. de Conject. cujusque moribus l. 6. c. 9.* ubi imprimis consideretur obtutus projectus & adversos prospicientium oculos & animos penetrans. *Joh. Baptist. Post. Physiogn. l. 2. c. 2.* ubi effigiem *Socratis* habet ac *L. 3. c. 24.* ubi taurinum obtutum torvo ac terribili annumerat ac *Attila*, pridem orbis flagello, tribuit. Hoc Principum partium robur & hic in *Socrate* sene vigor superstes brevissimo tempore abolenda fuerunt, nam post epotum Venenum inter paucissimas interlocutiones & amicorum lamentationes misellus exspiravit. At quis in animum inducere posset Venenum frigidissimum, exclusa omni ejus vi inexplicabili, aut occulta, cordi omnem motum citra tumultum, aut Symptomata gravissima eripuisse? Vix fieri potuisset quin intra ventriculum nervosissimum & frigoris impatientissimum receptum, cardialgiam peperisset, quin ad intestina propulsum, quorsum potulenta alias citius quam vulgo creditur properant, tormina excitasset, quin denique hinc per ductum thoracicum Cordi infusum rursusque in pulmones sæpius ejaculatum gravissimam dyspnœam facultate sua gelida effecisset, antequam Cordis motum abolevisset: has enim partes omnes Venenum perambulare cogeatur & Cor quidem ac pulmones sæpe iteratisque vicibus, nisi velimus Venenum omne in ventriculo substituisse ac Cor in consensum tractum motu spoliasset, quod tamen quoque non nisi mediante sævissima cardial-

gia, superveniente tandem Syncope cardiaca, praestitum fuisset.

Ceterum nec illa quae circa ultimam vitae Catastrophen *Plato Socrati* evenisse memorat, sufficiunt ad demonstrandum Venenum Atticum, sive merus succus *Cicutae* fuerit, sive mixtus, frigidissimum fuisse, quamvis multis haec praecipue historia illud persuaferit: nam nec perfecta symptomatum enumeratio in illa apparet, neque usque adeo verisimilia proponit. Nulla mentio fit sensus frigoris in ventriculo, ubi Venenum primo in actum, ut loquuntur, ducendum fuit, de quo etiam *Latro à nappello* calido in 4°. gradu, ut creditur, conquestus est apud *Marthiolum*, quod utique fecisset, cum post obambulationem τὰ σκέλη βαρύνεσθαι non subticuisset, sc. rem minoris momenti, & cum postea pes valde comprimeretur, se id sentire negavit. At forte frigore intensissimo statim ventriculi sensum obtudit, ut ejus praesentiam non animadverteret. Verum quomodo Venenum e ventriculo propulsum fuit, cum sensus & motus ventriculi pari passu ambulent, sensuq; pereunte, motus auferatur? aut si forte ejus portio in intestina elapsa fuerit, qua ratione oscula vasorum lacteorum, aut alios poros, si qui alii sint, Venenum gelidissimum, sanguinem & spiritus congelaturum penetrasset? nonne sibi met viam geliditate centies occlusisset? At rimam invenerit; omnia obstacula perruperit, qui factum, quod sanguini permixtum primum crura gravavit, obstupescerit, famulusque suris compressis invenerit ὅτι ψύχεται πρὸς πηγνύσθαι, imo paulò post πρὸς πᾶσι τοῖς ἡτέροις ψυχόμενα, atque ita robustus & sanus *Socrates* ab infernis emori coeperit? Cur Venenum Sanguini permixtum non aequè in partibus supernis vim suam exseruit? Quamobrem sanguinem non in vasis pulmonum, capillis etiam tenerioribus, congelavit atque ita respirationem difficilissimam reddidit? Cur ad cerebrum delatum loquelam non surripuit? Quam tamen retinuit pedibus jam stupidis omnibusque ad ἡτέρον seu

seu hypogastrium & regionem sub umbilico frigefactis: Cur non memoriam oblitteravit, ut oblivisceretur Galli *Aesculapio* persolvendi? Nam jam *Socratis* tempore sanguis in circulum movebatur eique admixta, è ventriculo sinistro, sursum deorsumque citra selectum & absque ulla prævía deliberatione, quorum quæque spectarent, propellebantur. Nec enim fortè dubitabitur œconomix corporis eandem rationem nobiscum fuisse: si verò quis hæsitet Hippocratem adeat, apud quem hujus vestigia reperiri ajunt illi qui hunc motum nunc defendunt. Si hoc Venenum foris partibus inferioribus applicitum illas sensim congelasset & stupefecisset, forsan major fides *Platoni* adhibenda fuisset: Res enim non sine exemplo fuisset. Apud *Nob. D. Franciscum Redi* mentio fit Piscis ἀνθρωπομόρφος seu sirenis, qui conspiciatur circa Ins. S. Laurentij cujus ossa præter modum frigida & sicca traduntur, ut si quis, dum sanguinem mittit unum ex his ossibus capiat, non sanguis modo, ob frigus quo brachium afficitur, subsistat, sed in ipsa etiam vena concreascit: de qua re videatur *D. Redi. de Experiment. Natur. p. 93. & seq.* si relationi experimenta responderent, forsan aliquis sibi imaginari posset, quæ ratione Venenum Atticum pedibus appositum primum ibi frigus inducere potuisset, quod postea ad ἡττον, tandem ad præcordia tendens, hac facultate intense frigida *Socratem* sensim & absque labore occidisset: quamvis nec ipse *Dom Redi* piscis istius ossa, ut & dentes Hippopotami magni faciat & relationi fidem deroget satis apertè. Verùm ut his tandem finem faciam, videtur *Plato* hoc ipso in loco, qui plurimos fascinarit, prodere causam Cicutam frigidam asserentium: nam circa ultimam vitæ catastrophem indicia profert, quæ Venenum Atticum Calidum innuunt; postquam n. quasi congelatus nihil amplius respondit, ἀλλ' ὀλίγον χρόνον διαλιπὼν, ἐκινήθη, sed exiguo & paucò tempore deficiens, seu leipothymia affectus, movebatur: nimirum à ferocitate Veneni Cordis motus imminuebatur, & per accidens

sensim artus frigescebant, paulò post propè obrigescebant, tandemque plane per breve tempus defecit, facultas animalis nihilominus tamen irritata & extrema instare sentiens, ultimum conatum adhibuit ad hostem mortem intentantem excutendum, convulsionem quandam instituendo. Hæc in Acutis evenire quandoque, colligere licet ex *Hippocr. Coac. Prænot.* 82. ubi legitur ἐν ὀξείᾳ κίνησις, ρυτῆσμός, &c. ἐνίοτε πρῶτον σημεῖον; in Acutis, seu ut *Foësius* vertit, in Malis præcipitibus corporis motio, jactatio &c. quibusdam convulsiones portendit, seu procul dubio imminere significat. At quoque hanc διάθεσιν p. n. toti Corpori *Socratis* à Veneno Attico illatam jure meritoque inter Acutos recensere licebit, cum citissimè & citius febre acutissima ipsaque peste suam periodum absolverit, sedemque suam non minùs quàm ipsa pestis similisve acutus morbus in sanguine locarit, indeque truculenter principes partes aggressa fuerit & pessum dederit. Præterea cùm *Foësius* in *Commentario*, etiam *Galenum* in suas partes trahendo, dicat hujusmodi motus indicia esse effervescentium & exagitationum humorum acrium in Corporis cavo & Ventriculo, cur hujusmodi effervescentiam, exagitationem & acrimoniam huic Veneno Attico detraheremus? quod ob brevissimam vitæ usuram post exhaustum poculum necessario atrocissimè intra cavum corporis sæviisse statuendum erit. Imo credibile est κίνησιν hanc *Socratis* convulsivam fuisse idque irritata facultate animali ab humore aliquo acri, nam postea relecto vultu τὰ ὀμμάτω ἐξησεν, oculi aperti & immobiles videbantur, ac *Crito* συνέλαβε τὸ σῶμα καὶ ὀφθαλμούς, os & oculos hiantes apprehendit & clausit. Atque ita veritas *Coac. Prænot.* 1.2. καὶ μετὰ κατὰ φύζιος δυσφορίαι κάκισται; & 1.3. κατὰ φύζιος μετὰ σκληροσμῷ, ὀλέθριον, vere illuxit, quæ symptomata quoque tribuantur febribus acutis & viscerum inflammationibus, non causæ per se frigefacienti; quæ etiam Venenum Atticum aut Cicutam non per se, verùm per accidens effecisse concludo.

CAPVT